ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 23ης Οκτωβρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-154/02,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hässleholms tingsrätt (Σουηδία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά του

Jan Nilsson,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (ΕΕ 1997, L 61, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 2307/97 της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 1997 (ΕΕ L 325, σ. 1), καθώς και με τον κανονισμό (ΕΚ) 1808/2001 της Επιτροπής, της 30ής Αυγούστου 2001, περί των λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού 338/97 του Συμβουλίου (ΕΕ L 250, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann, F. Macken, N. Colneric (εισηγήτρια) και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: C. Stix-Hackl
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον M. Fiorilli, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την L. Ström,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαΐου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 22ας Απριλίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Απριλίου 2002, το Hässleholms tinsgrätt υπέβαλε, βάσει του άρθρου 234 ΕΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (ΕΕ 1997, L 61, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 2307/97 της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 1997 (ΕΕ L 325, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 338/97), καθώς και με τον κανονισμό (ΕΚ) 1808/2001 της Επιτροπής, της 30ής Αυγούστου 2001, περί των λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού 338/97 (ΕΕ L 250, σ. 1).

2 Αυτά τα ερωτήματα τέθηκαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά του J. Nilsson, ο οποίος κατηγορείται για παραβάσεις του lagen om atgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter (νόμου περί μέτρων σχετικών με τα ζώα και τα φυτά που ανήκουν σε προστατευόμενα είδη, SFS 1994, n° 1818, στο εξής: νόμος του 1994).

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

3 Προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία ορισμένων απειλουμένων με εξαφάνιση ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας, υπογράφηκε στις 3 Μαρτίου 1973 η σύμβαση για το διεθνές εμπόριο άγριων ειδών πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (στο εξής: CITES). Με τη σύμβαση θεσπίστηκε σειρά περιορισμών και ελέγχων στο διεθνές εμπόριο δειγμάτων αυτών των ειδών.

4 Η CITES περιλαμβάνει διάφορα προσαρτήματα. Στο προσάρτημα I αναγράφονται τα απειλούμενα με εξαφάνιση είδη, τα οποία υπόκεινται στο πλέον αυστηρό σχετικό σύστημα.

5 Η έννοια του «δείγματος» ορίζεται στο πρώτο άρθρο της CITES, που έχει ως εξής:

«Προς τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης και, εκτός εάν το συγκεκριμένο πλαίσιο ορίζει διαφορετικά, με τις ακόλουθες έννοιες νοείται:

[...]

β) "Δείγμα":

i) κάθε ζώο ή φυτό, ζωντανό ή νεκρό·

ii) εάν πρόκειται για ζώο: για τα είδη που περιέχονται στα προσαρτήματα I και II, κάθε μέρος ή κάθε προϊόν που λαμβάνεται από το ζώο και είναι ευχερώς αναγνωρίσιμο και, για τα είδη που περιλαμβάνονται στο προσάρτημα III, κάθε μέρος ή κάθε προϊόν που λαμβάνεται από το ζώο και είναι ευχερώς αναγνωρίσιμο, εφόσον μνημονεύεται στο εν λόγω προσάρτημα·

[...]».

6 Σύμφωνα με το άρθρο VII, παράγραφος 2, της CITES:

«Όταν ένα διαχειριστικό όργανο του κράτους εξαγωγής ή επανεξαγωγής μπορεί να αποδείξει ότι το δείγμα αποκτήθηκε πριν την έναρξη της ισχύος των διατάξεων της παρούσας συμβάσεως σε αυτό το δείγμα, οι διατάξεις των άρθρων III, IV και V δεν εφαρμόζονται σε αυτό το δείγμα, υπό την προϋπόθεση ότι το εν λόγω διαχειριστικό όργανο εκδίδει σχετικό πιστοποιητικό.»

7 Το ψήφισμα 5.11, στοιχείο α', της πέμπτης διασκέψεως των μερών της συμβάσεως, που έγινε το 1985, έχει ως εξής:

«για τις ανάγκες του άρθρου VII, παράγραφος 2, της συμβάσεως, ως ημερομηνία αποκτήσεως ενός δείγματος θεωρείται:

i) για τα ζωντανά και νεκρά ζώα ή φυτά που λαμβάνονται σε άγρια κατάσταση: η ημερομηνία της αρχικής τους αφαιρέσεως από τον οικότοπό τους· ή

ii) για τα μέρη και τα προϊόντα: η ημερομηνία της περιελεύσεώς τους στην κατοχή ενός προσώπου, λαμβανομένης ως ισχυρής της παλαιότερης ημερομηνίας».

Το κοινοτικό δίκαιο

8 Η CITES τέθηκε σε εφαρμογή στην Κοινότητα από 1ης Ιανουαρίου 1984 με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3626/82 του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 1982, για την εφαρμογή στην Κοινότητα της σύμβασης για το διεθνές εμπόριο των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (ΕΕ L 384, σ. 1)

9 Ο κανονισμός 338/97, του οποίου το άρθρο 21, παράγραφος 1, κατάργησε τον κανονισμό 3626/82, προβλέπει στο πρώτο του άρθρο, δεύτερο εδάφιο:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται τηρουμένων των στόχων, των αρχών και των διατάξεων της [CITES]».

10 Το άρθρο 8 του κανονισμού 338/97, που τιτλοφορείται «Διατάξεις περί ελέγχου των εμπορικών δραστηριοτήτων», έχει ως εξής:

«1. Η αγορά [...] δειγμάτων ειδών του παραρτήματος Α απαγορεύ[-εται].

[...]

3. [...] είναι δυνατές παρεκκλίσεις από τις απαγορεύσεις της παραγράφου 1 υπό την προϋπόθεση ότι το διαχειριστικό όργανο του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκονται τα δείγματα χορηγεί σχετικό πιστοποιητικό, το οποίο εκδίδεται κατά περίπτωση όταν τα δείγματα:

α) αποκτήθηκαν ή εισήχθησαν στην Κοινότητα πριν την έναρξη ισχύος, για τα συγκεκριμένα δείγματα, των διατάξεων που αφορούν τα είδη του προσαρτήματος Ι της σύμβασης, του παραρτήματος Γ 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3626/82 ή του παραρτήματος Α [του παρόντος κανονισμού]

ή

β) είναι επεξεργασμένα δείγματα που έχουν αποκτηθεί πριν από 50 έτη τουλάχιστον ή

[...]».

11 Σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού 338/97, νοείται ως:

«[...]

κ) "δείγμα": κάθε ζων ή νεκρό ζώο ή φυτό των ειδών των παραρτημάτων Α έως Δ, ή κάθε μέρος ή προϊόν που λαμβάνεται από αυτά, είτε είναι ενσωματωμένο σε άλλα εμπορεύματα είτε όχι [...]

[...]

κγ) "επεξεργασμένα δείγματα που αποκτήθηκαν πριν από 50 χρόνια τουλάχιστον": τα δείγματα των οποίων η φυσική ακατέργαστη μορφή τροποποιήθηκε σημαντικά για να μετατραπούν σε κοσμήματα, διακοσμητικά, καλλιτεχνικά ή χρήσιμα αντικείμενα, ή σε μουσικά όργανα, τουλάχιστον 50 χρόνια πριν από την έναρξη της ισχύος του παρόντος κανονισμού και για τα οποία το διαχειριστικό όργανο του οικείου κράτους μέλους βεβαιώνεται ότι έχουν αποκτηθεί υπό τις συνθήκες αυτές. Τα δείγματα αυτά θεωρούνται ως επεξεργασμένα δείγματα μόνον εφόσον ανήκουν σε μια από τις προαναφερόμενες κατηγορίες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς περαιτέρω εργασίες γλυπτικής, χειροτεχνίας ή μεταποίησης».

12 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία α΄και β΄, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει μεταξύ άλλων ότι στο παράρτημα Α περιλαμβάνονται τα είδη του προσαρτήματος Ι της σύμβασης για τα οποία δεν έχουν διατυπώσει επιφύλαξη τα κράτη μέλη και κάθε είδος για το οποίο υπάρχει ή μπορεί να υπάρξει ζήτηση εντός της Κοινότητας ή στο διεθνές εμπόριο και το οποίο είτε απειλείται με εξαφάνιση είτε είναι τόσο σπάνιο ώστε οποιοδήποτε εμπόριο, έστω και ασήμαντου όγκου, θα έθετε σε κίνδυνο την επιβίωση του είδους.

13 Η Επιτροπή εξέδωσε, στις 26 Μαΐου 1997, τον κανονισμό (ΕΚ) 939/97, περί των λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 (ΕΕ L 140, σ. 9).

14 Το άρθρο 1 του κανονισμού 939/97 προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς τ[ου] παρ[όντος κανονισμού] και επιπροσθέτως των ορισμών του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) 338/97, "ημερομηνία απόκτησης" νοείται η ημερομηνία κατά την οποία ένα δείγμα αφαιρέθηκε από το φυσικό του περιβάλλον, γεννήθηκε σε αιχμαλωσία ή πολλαπλασιάστηκε τεχνητά.»

15 Ο κανονισμός 939/97 περιέχει, στα άρθρα του 29 έως 33, ορισμένους κανόνες σχετικούς με τις παρεκκλίσεις που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 338/97.

16 Σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού 939/97:

«Η παρέκκλιση για τα δείγματα που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο α' του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 χορηγείται μόνο όταν το αρμόδιο διαχειριστικό όργανο διαπιστώνει ότι ο αιτών πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις.»

17 Το άρθρο 32 του κανονισμού 939/97 ορίζει τα εξής:

«Οι απαγορεύσεις του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 και η διάταξη του άρθρου 8, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού σύμφωνα με την οποία είναι δυνατές παρεκκλίσεις χορηγούμενες κατά περίπτωση με έκδοση πιστοποιητικού δεν ισχύουν για:

[...]

δ) κατεργασμένα δείγματα που αποκτήθηκαν πριν από 50 χρόνια τουλάχιστον, όπως ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο κγ', του [κανονισμού (ΕΚ) 338/97].»

18 Ο κανονισμός 939/97 καταργήθηκε, με ισχύ από 22ας Σεπτεμβρίου 2001, με το άρθρο 42 του κανονισμού 1808/2001.

19 Το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού 1808/2001 ορίζει τα εξής:

«Η παρέκκλιση για τα δείγματα που αναφέρονται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 χορηγείται μόνο όταν το αρμόδιο διαχειριστικό όργανο διαπιστώνει ότι ο αιτών πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις.»

20 Σύμφωνα με το άρθρο 32 του κανονισμού 1808/2001:

«Οι απαγορεύσεις του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 και η διάταξη του άρθρου 8, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατές παρεκκλίσεις χορηγούμενες κατά περίπτωση με έκδοση πιστοποιητικού δεν ισχύουν για:

[...]

γ) κατεργασμένα δείγματα που αποκτήθηκαν πριν από 50 χρόνια τουλάχιστον, όπως ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού [(ΕΚ) 338/97].

Στις περιπτώσεις αυτές δεν απαιτείται κανένα πιστοποιητικό.»

Η εθνική νομοθετική ρύθμιση

21 Ο νόμος του 1994 περιέχει, στο άρθρο του 8a, διάταξη περί ευθύνης που προβλέπει ότι οποιαδήποτε εκ δόλου ή εξ αμελείας παράβαση του κανονισμού 338/97 όσον αφορά ιδίως την εισαγωγή στη Σουηδία, την εξαγωγή και επανεξαγωγή από αυτό το κράτος μέλος, ή την αγορά, την πώληση και λοιπές εμπορικές πράξεις τιμωρείται με πρόστιμο ή φυλάκιση. Σε περίπτωση που η παράβαση δεν είναι πολύ σοβαρή, προβλέπεται ότι δεν επιβάλλονται κυρώσεις.

22 Ο νόμος του 1994 καταργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 1999, σύμφωνα με τον κώδικα περιβάλλοντος (SFS 1998, αριθ. 808), με τις επιφυλάξεις που ορίζονται στον νόμο περί δημοσιεύσεως (SFS 1998, αριθ. 811). Ωστόσο, το περιεχόμενο των ποινικών διατάξεων προφανώς έχει παραμείνει αμετάβλητο.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

23 Η εισαγγελική αρχή άσκησε ποινική δίωξη κατά του J. Nilsson λόγω:

— πρώτον, παράνομης αγοράς, εκ δόλου ή αμέλειας, τον Αύγουστο του 1998 στο Tyringe (Σουηδία), των ακόλουθων νεκρών και βαλσαμωμένων δειγμάτων: 2 τσιχλογέρακων, 2 δεντρογέρακων, 2 βαλτόκιρκων, 1 ουραλοχούχουτας, 4 χουχουριστών, 1 διπλοσάινου, 2 βραχοκιρκίνεζων, 1 χιονόγλαυκας, 1 σαϊνόγλαυκας, 1 βαλτόμπουφου, 1 πεπλόγλαυκας, 1 καλαμόκιρκου, 4 γερακίνων, 1 νανόμπουφου, 1 γερανού, 1 χρυσαετού και 1 θαλασσαετού, παρά το ότι τα είδη αυτά περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α του κανονισμού 338/97, και

— δεύτερον, παράνομης αγοράς, εκ δόλου ή εξ αμελείας, τον Ιούλιο του 1988 στο Tyringe, μιας νεκρής και βαλσαμωμένης καφέ αρκούδας, παρά το ότι το είδος αυτό περιλαμβάνεται στο παράρτημα Α του κανονισμού 338/97.

24 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι υφίστανται επιχειρήματα υπέρ της ερμηνείας κατά την οποία τα επίδικα ζώα δεν είναι «επεξεργασμένα» υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97. Διαπιστώνει επίσης ότι δεν είναι σαφές εάν η

λήψη δειγμάτων στο πλαίσιο δωρεάς ή κληρονομιάς καθώς και η θανάτωση ενός ζώου προς κατοχή συνιστούν «απόκτηση» υπό την έννοια του εν λόγω κανονισμού. Επιπλέον, το εν λόγω δικαστήριο διερωτάται εάν οι παρεκκλίσεις που μνημονεύονται στο άρθρο 32 του κανονισμού 1808/2001 περιλαμβάνουν επίσης την εκτίμηση του διαχειριστικού οργάνου που προβλέπει το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hässleholms tingsrätt αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εμπίπτουν τα βαλσαμωμένα ζώα του παραρτήματος Α [του κανονισμού 338/97] στην έννοια "επεξεργασμένα δείγματα";

2) Ποιο είναι το περιεχόμενο της εννοίας "αποκτηθεί" στο άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 338/97;

3) Πρέπει αυτός ο οποίος απέκτησε τα δείγματα πριν από 50 τουλάχιστον χρόνια να είναι ο τωρινός κάτοχος;

4) Έχει η εισάγουσα εξαίρεση διάταξη του άρθρου 32 του κανονισμού 1808/2001 ως συνέπεια ότι δεν χρειάζεται αξιολόγηση εκ μέρους του διαχειριστικού οργάνου, κατά το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

26 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία εάν τα άρθρα 2, στοιχείο κγ', και 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ζώα που αναγράφονται στο παράρτημα Α του εν λόγω κανονισμού, τα οποία όμως είναι βαλσαμωμένα, μπορούν να χαρακτηριστούν «επεξεργασμένα δείγματα» υπό την έννοια αυτών των διατάξεων.

27 Τέτοια ζώα συνιστούν δείγματα υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο κ', του κανονισμού 338/97.

28 Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2, στοιχείο κγ', του εν λόγω κανονισμού, δείγματα η φυσική ακατέργαστη μορφή των οποίων έχει τροποποιηθεί σημαντικά προκειμένου να μετατραπούν σε κοσμήματα, διακοσμητικά, καλλιτεχνικά ή χρήσιμα αντικείμενα, ή σε μουσικά όργανα θεωρούνται επεξεργασμένα δείγματα εφόσον ανήκουν σαφώς σε μια από αυτές τις κατηγορίες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς περαιτέρω εργασίες γλυπτικής, χειροτεχνίας ή μεταποίησης.

29 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, προκειμένου ένα βαλσαμωμένο ζώο να μπορεί να θεωρηθεί επεξεργασμένο δείγμα, πρέπει να πληρούνται τέσσερις προϋποθέσεις: πρώτον, η φυσική ακατέργαστη μορφή πρέπει να έχει τροποποιηθεί σημαντικά· δεύτερον, το αντικείμενο της εν λόγω τροποποιήσεως πρέπει να είναι η κατασκευή κοσμημάτων, διακοσμητικών, καλλιτεχνικών ή χρήσιμων αντικειμένων, ή μουσικών οργάνων· τρίτον, πρέπει να ανήκει σαφώς σε μια από αυτές τις κατηγορίες και, τέταρτον, πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς περαιτέρω εργασίες γλυπτικής, χειροτεχνίας ή μεταποίησης.

30 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η φυσική κατάσταση των «βαλσαμωμένων» ή «ταριχευμένων» ζώων δεν έχει τροποποιηθεί, ακόμη και εάν η επεξεργασία τους έχει γίνει στο πλαίσιο εργασιών ταριχεύσεως (βαλσαμώματος)· αντιθέτως, η κατάστασή τους είναι η πλησιέστερη δυνατή σε εκείνη του ζωντανού δείγματος.

31 Ωστόσο, το ζήτημα εάν η ακατέργαστη φυσική μορφή έχει τροποποιηθεί «σημαντικά», υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97, δεν εξαρτάται από την εξωτερική όψη του οικείου δείγματος, αλλά από το εάν η γενική κατάστασή του έχει υποστεί τροποποιήσεις. Τόσο η κλασική ταρίχευση, στο πλαίσιο της οποίας το δέρμα του ζώου αποκολλάται, υφίσταται κατεργασία και παραγεμίζεται, όσο και οι σύγχρονες μέθοδοι ταριχεύσεως μετατρέπουν τα δείγματα ολοκληρωτικά και απόλυτα.

32 Κατά συνέπεια, η πρώτη από τις τέσσερις προϋποθέσεις που αριθμούνται στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, κατά την οποία ένα δείγμα, προκειμένου να μπορεί να θεωρηθεί «επεξεργασμένο», πρέπει να έχει τροποποιηθεί σημαντικά, πληρούται εν πάση περιπτώσει στην περίπτωση βαλσαμωμένου ζώου.

33 Όσον αφορά τις λοιπές τρεις προϋποθέσεις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ζήτημα εάν το ζώο έχει βαλσαμωθεί για την κατασκευή κοσμημάτων, διακοσμητικών, καλλιτεχνικών ή χρήσιμων αντικειμένων, ή μουσικών οργάνων, εάν ανήκει σαφώς σε μια από αυτές τις κατηγορίες και εάν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς περαιτέρω εργασίες γλυπτικής, χειροτεχνίας ή μεταποίησης, εξαρτάται από τις ειδικές περιστάσεις σε κάθε υπόθεση. Επιβάλλεται στο εθνικό δικαστήριο να εξετάσει εάν τούτο συμβαίνει.

34 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2, στοιχείο κγ', και 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα αναγραφόμενα στο παράρτημα Α του εν λόγω

κανονισμού ζώα, τα οποία όμως έχουν ταριχευθεί, μπορούν να χαρακτηριστούν «επεξεργασμένα δείγματα» υπό την έννοια αυτών των διατάξεων.

Επί του δεύτερου και τρίτου ερωτήματος

35 Με το δεύτερο και τρίτο ερώτημα, που επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν η λήψη των δειγμάτων στο πλαίσιο δωρεάς ή κληρονομιάς καθώς και η θανάτωση ζώου προς κατοχή συνιστούν «απόκτηση» υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97. Ερωτά επιπλέον εάν ο αποκτήσας δείγματα πριν από 50 χρόνια τουλάχιστον πρέπει να είναι ο τωρινός κάτοχος.

36 Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει παρέκκλιση από τις απαγορεύσεις που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 338/97 εφόσον αφορά επεξεργασμένα δείγματα που έχουν ληφθεί πριν από 50 χρόνια τουλάχιστον.

37 Σύμφωνα με το ορισμό που περιέχει το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97, σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν μόνο δείγματα η φυσική ακατέργαστη μορφή των οποίων έχει τροποποιηθεί σημαντικά τουλάχιστον 50 χρόνια πριν από τη θέση σε ισχύ αυτού του κανονισμού και για τα οποία το διαχειριστικό όργανο του οικείου κράτους μέλους βεβαιώνεται ότι έχουν αποκτηθεί υπό τις συνθήκες αυτές.

38 Το άρθρο 1 του κανονισμού 939/97 προβλέπει ότι, για τους σκοπούς αυτού του κανονισμού και επιπροσθέτως των ορισμών του άρθρου 2 του κανονισμού 338/97, ως

«ημερομηνία απόκτησης» νοείται η ημερομηνία κατά την οποία ένα δείγμα αφαιρέθηκε από το φυσικό του περιβάλλον, γεννήθηκε σε αιχμαλωσία ή πολλαπλασιάστηκε τεχνητά. Καμία από αυτές τις ημερομηνίες δεν μπορεί να αποτελεί την ημερομηνία αποκτήσεως επεξεργασμένων δειγμάτων.

39 Επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι ο κανονισμός 338/97 έχει εφαρμογή, όπως διευκρινίζεται στο άρθρο του 1, δεύτερο εδάφιο, τηρουμένων των σκοπών, των αρχών και των διατάξεων της CITES. Καίτοι η Κοινότητα δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος αυτής της συμβάσεως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να παραβλέψει τις ανωτέρω διατάξεις, καθόσον είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη για την ερμηνεία των διατάξεων αυτού του κανονισμού (βλ. την απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2001, C-510/99, Tridon, Συλλογή 2001, σ. I-7777, σκέψη 25).

40 Το άρθρο VII, παράγραφος 2, της CITES προβλέπει παρέκκλιση για τα δείγματα που έχουν αποκτηθεί πριν την εφαρμογή σε αυτά των διατάξεων αυτής της συμβάσεως, που μπορούν επομένως να χαρακτηριστούν «δείγματα προ της συμβάσεως». Σύμφωνα με το ψήφισμα 5.11, στοιχείο α', περίπτωση i, της διασκέψεως των μερών της συμβάσεως, αυτή ορίζει όχι μόνον ότι για τις ανάγκες του άρθρου VII, παράγραφος 2, της CITES η ημερομηνία αποκτήσεως ενός δείγματος είναι, για τα ζωντανά και νεκρά ζώα που λαμβάνονται σε άγρια κατάσταση, η ημερομηνία της αρχικής αφαιρέσεώς τους από τον οικότοπό τους, αλλ' επίσης ότι η κρίσιμη ημερομηνία για τα μέρη και για τα προϊόντα είναι αυτή της «περιέλευσής τους στην κατοχή ενός προσώπου». Καίτοι οι οριζόμενες σύμφωνα με τη CITES και τον κανονισμό 338/97 ημερομηνίες πριν από τις οποίες πρέπει να γίνει η απόκτηση διαφέρουν (ως τέτοιες ημερομηνίες ορίζονται αντιστοίχως η 1η Ιουλίου 1975 και η 3η Μαρτίου 1947), ο ορισμός δειγμάτων που «λαμβάνονται» πριν από αυτές τις αντίστοιχες ημερομηνίες μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ταυτόσημος.

41 Επομένως, η έννοια «απόκτηση» υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 αφορά κάθε περιέλευση στην κατοχή επί σκοπώ ιδιοποιήσεως.

42 Κατά συνέπεια, το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το ότι η έννοια της «αποκτήσεως» καλύπτει την απόκτηση που έγινε με κληρονομιά, δωρεά ή προσωπική κατοχή μετά τη θανάτωση του ζώου.

43 Όσο για το ζήτημα εάν ο αποκτήσας τα δείγματα πριν από 50 τουλάχιστον χρόνια πρέπει να είναι ο τωρινός κάτοχος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι σκοπός του άρθρου 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 είναι να αποκλείσει από το σύστημα των απαγορεύσεων που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού τα παλαιά αντικείμενα, ήτοι τα επεξεργασμένα δείγματα που δημιουργήθηκαν πριν τις 3 Μαρτίου 1947.

44 Κατά συνέπεια, το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά επίσης τα επεξεργασμένα δείγματα η πρώτη απόκτηση των οποίων έγινε πριν τις 3 Μαρτίου 1947 και που αποτέλεσαν το αντικείμενο νέας αποκτήσεως μετά την ημερομηνία αυτή.

45 Επομένως, στο δεύτερο και τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η λήψη των δειγμάτων στο πλαίσιο δωρεάς ή κληρονομιάς καθώς και η θανάτωση ενός ζώου και η απόκτηση της κατοχής του συνιστούν «απόκτηση» υπό την έννοια αυτής της διατάξεως. Δεν είναι αναγκαίο ο αποκτήσας το δείγμα πριν από 50 τουλάχιστον χρόνια να είναι ο τωρινός κάτοχος.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

46 Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν οι διατάξεις περί παρεκκλίσεων που προβλέπει το άρθρο 32 του κανονισμού 1808/2001 συνεπάγονται ότι η εκτίμηση εκ μέρους του διαχειριστικού οργάνου του οικείου κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο κ', του κανονισμού 338/97, δεν είναι αναγκαία.

47 Από το άρθρο 32, στοιχείο δ', του κανονισμού 939/97 προκύπτει ότι η διάταξη του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 338/97, κατά το οποίο η παρέκκλιση από τις απαγορεύσεις που προβλέπει η πρώτη παράγραφος αυτού του άρθρου χορηγείται μόνο με την έκδοση πιστοποιητικού, δεν εφαρμόζεται στα δείγματα που έχουν αποκτηθεί πριν από 50 τουλάχιστον χρόνια, όπως προβλέπει το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του τελευταίου κανονισμού. Το άρθρο 32, στοιχείο γ', του κανονισμού 1808/2001 διατήρησε σε ισχύ αυτή τη νομοθετική ρύθμιση, διευκρινίζοντας, στο δεύτερο εδάφιο αυτού του άρθρου, ότι «στις περιπτώσεις αυτές δεν απαιτείται κανένα πιστοποιητικό».

48 Ωστόσο, η διάταξη του άρθρου 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97 καθαυτή δεν επηρεάζεται από αυτές τις τροποποιήσεις και, επομένως, η προϋπόθεση ότι «το διαχειριστικό όργανο του οικείου κράτους μέλους μπόρεσε να βεβαιώσει ότι αποκτήθηκαν υπό τέτοιες συνθήκες» εξακολουθεί να ισχύει.

49 Έτσι, οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο 2, στοιχείο κγ', εξακολουθούν να αποτελούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής της παρεκκλίσεως του

άρθρου 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97. Κατά συνέπεια, για να έχει εφαρμογή η τελευταία διάταξη είναι αναγκαίο το όργανο ελέγχου να βεβαιώνεται ότι τα εν λόγω δείγματα έχουν αποκτηθεί υπό τις συνθήκες που ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97.

50 Αυτή η ερμηνεία επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού 1808/2001 τονίζει ρητώς ότι η παρέκκλιση για τα δείγματα που αφορά το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού 338/97 χορηγείται μόνον «όταν το αρμόδιο διαχειριστικό όργανο διαπιστώνει ότι ο αιτών πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις».

51 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, παρά τη διάταξη του άρθρου 32, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1808/2001, το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθεί ως συνεπαγόμενο ότι το διαχειριστικό όργανο του οικείου κράτους μέλους βεβαιώνεται ότι το εν λόγω δείγμα έχει αποκτηθεί υπό τις συνθήκες που ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97.

Επί των δικαστικών εξόδων

52 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 22ας Απριλίου 2002 το Hässleholms tingsrätt, αποφαίνεται:

1) **Τα άρθρα 2, στοιχείο κγ', και 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 2307/97 της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 1997, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα αναγραφόμενα στο παράρτημα Α του εν λόγω κανονισμού ζώα, τα οποία όμως έχουν ταριχευθεί, μπορούν να χαρακτηριστούν «επεξεργασμένα δείγματα» υπό την έννοια αυτών των διατάξεων.**

2) **Το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η λήψη των δειγμάτων στο πλαίσιο δωρεάς ή κληρονομιάς καθώς και η θανάτωση ενός ζώου και η απόκτηση της κατοχής του συνιστούν «απόκτηση» υπό την έννοια αυτής της διατάξεως. Δεν είναι αναγκαίο ο αποκτήσας το δείγμα πριν 50 χρόνια τουλάχιστον να είναι ο τωρινός κάτοχος.**

3) Παρά τη διάταξη του άρθρου 32, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1808/2001 της Επιτροπής, της 30ής Αυγούστου 2001, περί των λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού 338/97, το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 338/97 πρέπει να ερμηνευθεί ως συνεπαγόμενο ότι το διαχειριστικό όργανο του οικείου κράτους μέλους βεβαιώνεται ότι το εν λόγω δείγμα έχει αποκτηθεί υπό τις συνθήκες που ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο κγ', του κανονισμού 338/97, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2307/97.

Puissochet Gulmann Macken

Colneric Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 23 Οκτωβρίου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J.-P. Puissochet